

Dr. Čestm. Zvěst:

Zprávy o mandragoře r. 1559.

Podívám další doklady k názorům o mandragoře jako pokračování k článkům již otištěným v Českém Lidu o této látce. Seznáváme z českého vydání Braunšvajkovy knihy o distilování vod, v Olomouci 1559, že lékaři přičítali bylině mandragoře hojivou moc, ale za to navěřili pověrám lidovým o podivném původu a čarovním kouzlu mužů, vyrobených uměle od chytráckých sejdů, kteří podvodně mandragory, postavy lidské vyráběli a draze prodávali pověrčivým a lehkostřejším lidem.

Knihu má název: Liber de arte distillandi, knihy o pravém umění distilování aneb vod pálení. A kterak nové a obecné překočky k distilování a pálení vod se všemi přelstějícími potřebami strojeny a vody ze všech zelen a květin páleny a distilovány býti mají. Skrze mistra Jeronýma Braunšvajka sebrané. O rozličných pálených a distilovaných vod macech a užitečích proti všelijakým celého těla nedostatkům. Nyné v nové rozmnožené a opravené jednomu každému k užívání velmi potřebné a prospěšné. Vytisčeno v Holomáci u Jana Günthera 1559. Knihu přeložil Jan Jeričický-Cerný, měštěnín v Záhřeze.

Na l. 83 popisuje bylinu Alraun, Mandragora, Alraun. Mandragora aneb alraun jest dvojho způsobu, samice a samoce. A jakt někteří praví jako Avicenna, že kořenové té jsou zeliny působí se jeden každý podle svého pokolení a že se vykopává pod šibenici, přicházejíc z matčinho slověje, což pravda není. Ale jsou byliny s velikými kořeny, kterýchžto kořenův kůry užívají se v lékařství. Ačkoli někteří falešní sejdíci z kořene, ježt v latinské slovo hircinia a česky poseď, vytvořují podobenství lidského obrazu a berou nití s čistě přize, protahují je subtilnou jehlou skrze jejich hlavy způsobem neb místo vlasův a ostrihají podle své libosti, potom vloží je do dobře kyprej země, i hude mítí způsob a barvu kořene, a prodávají to místo kořene alraunového. A opět tu faleš a podvod jest. Neb alraun jest zelina s listím v podobenství jako ločka s velikým kořenem, jehožto kůra velmi čisto se v lékařství užívá, a nese valiké černé jahody, kterýchžto pastejčí častokrát najeda se, po nich zesnou. — Čas k distilování: Při konci máje rožice vezma zelinu a kořen stlce a jal. Užitek vody alraunové: Alraunové vody maličko se napíti aneb sobě ji šidoviny a čelo natřítí, přivede člověka k spaní. Alraunovou vodou sobě hlavu, čelo a šidoviny natřítí ráno a večer po dva neb tři dni jest užitečné proti bolesti hlavy, kteráž z horkosti přichází. Alraunová voda ubírá všecky horkosti, kteráž člověk na svém životě má. Šaty v ní omoče na horkost za den dvakrát neb třikrát po dva neb tři dni přikládati. V alraunové vodě šatku omočiti, přeložiti ji dvě neb třináct, drobět vytiskna, na bolest přiložiti, ukrotí ji neb ona od přivonání svého každou bolest ukládá.